

and emotional state intrinsic to children of the named category: anxiety, fears, ostentatiousness (negativity, manifestations of asociality), aggression or fear of aggression.

The article addresses essential identification of contradiction between the child's real communication needs and inability to meet them due to difficulties in mastering own behavior. This often causes complications in formation of child's personality, as well as negative behavior in response to frustration in interactions.

Results of child's examination allow to build an individually directed program of her/his psychological support in family and educational institution.

Key words: attention deficit hyperactivity disorder (ADHD), psychological and pedagogical assessment of child's development, primary behavioral disorders, secondary deviations in personality development, intellectual activity, communication, psychological examination, psychological support.

Відомості про автора

Ілляшенко Тамара Дмитрівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України, Київ

Ilyashenko, Tatnara Dmytrivna, Ph.D. in Psychology, Senior Researcher, leading researcher of the Ukrainian Scientific and Methodological Center for Practical Psychology and Social Work, the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

E-mail: tamara.dmitryevna@gmail.com

УДК 159.944

Каткова ТА.

Прокоф'єва О.О.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА В ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Каткова ТА., Прокоф'єва О.О. Розвиток професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога в процесі виробничої практики. Наукова стаття присвячена теоретичному вивченню та методологічному обґрунтуванню дослідження процесу формування та розвитку професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога на

етапі виробничої практики. Особистісно-орієнтований підхід та гуманізація освіти визначають необхідність пошуку шляхів удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців та розвитку їх професійно-особистісної зрілості. Врахування не тільки особистісного потенціалу здобувачів вищої освіти відповідно до вимог обраної професії, а й можливості ефективно реалізуватися у безпосередній практичній діяльності, може впливати на підвищення ефективності підготовки майбутнього фахівця і сприяти його успішній професійній самореалізації.

Ключові слова: адаптація, мотивація досягнення, особистісна зрілість, саморозвиток, самоактуалізація, толерантність, професійна зрілість.

Каткова Т.А., Прокофьева О.А. Развитие профессионально-личностной зрелости будущего психолога в процессе производственной практики. Научная статья посвящена теоретическому изучению и методологическом обоснованию исследования процесса формирования и развития профессионально-личностной зрелости будущего психолога на этапе производственной практики. Личностно-ориентированный подход и гуманизация образования определяют необходимость поиска путей совершенствования процесса подготовки будущих специалистов и развития их профессионально-личностной зрелости. Учет не только личностного потенциала соискателей высшего образования в соответствии с требованиями выбранной профессии, но и возможности эффективно реализоваться в непосредственной практической деятельности, может влиять на повышение эффективности подготовки будущего специалиста и способствовать успешной профессиональной самореализации.

Ключевые слова: адаптация, мотивация достижения, личностная зрелость, саморазвитие, самореализация, толерантность, профессиональная зрелость.

Постановка проблеми. Розвиток демократизації та гуманізації в системі освіти потребує постійного удосконалення процесу становлення майбутнього психолога. На сучасному етапі соціально-

економічного розвитку суспільства важливою є проблема підготовки майбутнього психолога в процесі виробничої практики, що передбачає формування його як активного суб'єкта діяльності, як зрілу особистість з розвинутими професійно-важливими якостями. Тому саме виробнича практика є важливим компонентом в процесі інтеграції теоретичних знань у практичні вміння, що є важливим компонентом в процесі професійного становлення майбутнього фахівця. Проблематика роботи полягає у встановленні взаємозв'язку між професійно-особистісним зростанням і становленням майбутнього психолога в процесі виробничої практики, а також розробки методів та рекомендацій, спрямованих на удосконалення процесу проходження виробничої практики з метою стимулювання процесу розвитку професійно-особистісної зрілості. Так для майбутніх психологів виробнича практика стає однією із стадій професійного становлення на етапі професійної підготовки, яка забезпечує виявлення освітніх дефіцитів теоретичної і практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі психологічний аналіз професійної діяльності майбутнього спеціаліста розглядається в рамках теорії діяльності, виходячи з праць Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, О.М. Леонтьєва, К.К. Платонова і продовжений у дослідженнях В.П. Зінченка, Б.Ф. Ломова, О.Ф. Бондаренка, С.Д. Максименка, В.Д. Шадрікова, Н.В. Чепелевої, В.Г. Панка, Т.С. Яценко, О.О. Бодальова, А.О. Деркача, І.В. Дубровіної та ін. Ці дослідження окреслюють також ціле коло професійно значущих якостей майбутнього психолога-практика. Зазначимо, що аспекти підготовки фахівців психологічних спеціальностей у переважній більшості досліджень не зводяться лише до рівня їх академічної підготовки. Очевидним є той факт, що рівень професійної компетентності залежить не лише від досвіду та стажу роботи, але й

від особистості професіонала, наявності та прояву окремих рис особистості, особливостей інтелекту [8, с 147-154].

Як показує аналіз літератури, професія майбутнього психолога вимагає від свого представника, в першу чергу, цілеспрямованої особистісної роботи: робота над власними емоційними проблемами, оволодіння певною культурою самоаналізу і рефлексії, усвідомлення в повному об'ємі своїх особистісних, моральних, когнітивних, культурних і глибинних цінностей. Отже, майбутньому психологу, який прагне досягти високої професійної культури потрібний постійний самоаналіз, усвідомлення власних дій і вчинків, самоспостереження, здатність вести внутрішній діалог.

В якості однієї із провідних характеристик особистості майбутнього психолога, що забезпечує його особистісне зростання та успішність як спеціаліста, ми вбачаємо високий рівень розвитку особистісної зрілості, яка характеризується активною участю у житті суспільства, розвиненим почуттям відповідальності, потребою у піклуванні про інших людей, здатністю до ефективного використання своїх знань та здібностей, до психологічної близькості з іншою людиною, до конструктивного вирішення різних життєвих проблем на шляху до найповнішої самореалізації і є складним психологічним утворенням, до визначення структурних компонентів якого існують різні підходи.

Так, А.А. Реан виділяє чотири базові компоненти професійно-особистісної зрілості: відповідальність, терпимість, саморозвиток і четвертий, базовий - інтегральний компонент - позитивне мислення [1].

Л.М. Потапчук [5, с 125-140] у якості структурних компонентів особистісної зрілості виділяє: відповідальність у різних сферах життєдіяльності, емоційну зрілість, самоконтроль поведінки, самостійність, адекватність самоствердження, цілепокладання, високий рівень реалізованості подій життя.

Зрілу особистість, на думку О.С. Штепи, визначають: синергічність, автономність, контактність, самоприйняття, креативність, толерантність, відповідальність, глибинність переживань, здатність до децентрації та наявність власної життєвої філософії [4].

Ю.З. Гільбух структурними компонентами особистісної зрілості вважає: мотивацію досягнення; ставлення до свого Я (Я-концепція); почуття громадянського обов'язку; життєву установку; здатність до психологічної близькості з іншими людьми [9, с 12-48].

Мотивація досягнення - загальна спрямованість діяльності індивіда на значущі життєві цілі, прагнення до максимально повної самореалізації, самостійність, ініціативність, прагнення до лідерства, досягнення високих результатів. Ставлення до свого Я (Я-концепція) включає такі характеристики зрілості як впевненість у своїх можливостях, задоволення своїми здібностями, темпераментом і характером, своїми знаннями, вміннями і навичками. Розглядати особистісну зрілість як самовиявлення, входження в культуру в результаті власних зусиль, як здійснення людиною закладеної від природи самості, розвитку духовності дозволяють праці А.Г. Асмолова, А.А. Бодалева, Б.С. Братуся, Д.О. Леонтьєва, М.І. Слободчикова, В.Є. Чудновського, В.Д. Шадріковата ін. [7, с 15-38].

Обґрунтування і припущення щодо поняття особистісної зрілості містяться в сучасних теоріях особистості. Більшість дослідників (А. Маслоу, Г. Олпорт, З. Фрейд, Е. Фромм, В. Франкл, Е. Еріксон та ін.) пов'язують особистісну зрілість зі здатністю людини до самостійності в думках і вчинках, саморегуляції, ціннісному переживанню, співпраці з іншими, з відповідальністю за себе, інших і соціальну ситуацію в цілому, із толерантністю і емпатією [6].

Професійна зрілість як акмеологічний і соціально-педагогічний феномен виражається в єдності індивідуально-особистісного,

процесуально-технологічного, професійно-предметного і самоактуалізаційного компонентів. В якості базової основи виступає самоактуалізація майбутнього спеціаліста в його майбутній професійній діяльності, визначає шляхи реалізації потенційних можливостей. Багато представників гуманістичної психології розглядали самоактуалізацію особистості в якості домінуючої функції, ядерного компонента, базової підстави і головної умови професійної та інших видів зрілості людини (Л.І. Анциферова, А. Маслоу, К. Роджерс, Д. Паттерсон та ін).

Самоактуалізація є також постійним процесом розкриття своїх потенційних можливостей. Це означає застосування своїх здібностей і розуму і «робота заради того, щоб робити добре те, що ти хочеш робити» [6].

Самоактуалізація детермінує формування та специфіку індивідуально-особистісного, процесуально-технологічного та професійно-предметного компонентів. Кожен компонент професійної зрілості може бути розглянуто як самостійне ціле, що має власну структуру та функції [3].

Таким чином, професійна зрілість являє собою системне утворення в єдності індивідуально-особистісного, процесуально-технологічного, професійно-предметного і самоактуалізаційного компонентів, що обумовлюють засади функціонування і розвитку всієї системи. Для професійної зрілості характерно поєднання традицій та новаторства, позбавлення від недоліків і гармонізація відносин минулого досвіду з можливостями майбутнього.

В даний час в теорії та практиці освіти здійснюється пошук найбільш ефективних умов професійно-розвитку майбутнього психолога. Сучасні професійні ліцеї, коледжі, спираючись на специфіку освітньої структури, перебувають у постійному пошуку

ефективного використання можливостей орієнтації на принцип варіативності: розробка різних варіантів змісту, використання можливостей сучасної дидактики в реалізації домінуючих цілей, що забезпечують формування мотивації власного професійно-особистісного росту.

Сучасні теоретичні концепції дають пояснення і прогнозування становленню професійної зрілості в процесі навчання у закладах вищої освіти за допомогою гіпотетичних стабільних характеристик структурних концепцій обґрунтування трьох концептуальних областей: освітньо-професійної діяльності майбутніх фахівців, структури їх особистості і власно професійної підготовки.

Сучасними психодинамічними концепціями особистості зрілість визначається здатністю людини контролювати проблеми, з якими вона стикається, і, після глибшого усвідомлення своїх справжніх мотивів, здійснювати управління власним життям, захищаючи себе від прояву неприйнятних інстинктивних імпульсів їх задоволенням способом сублимації, що забезпечує відведення енергії інстинктів за прийнятними для суспільства каналами [2, с 36-38].

В аналітичній теорії особистості розвиток кожної людини в напрямку повної реалізації свого «Я» К.Г. Юнг називає індивідуалізацією, яка передбачає повну самореалізацію всіх елементів особистості шляхом їх об'єднання впродовж життя навколо центру особистості - самості, що є доступним лише для здібних, високоосвічених людей, маючих достатньо вільного часу для тривалого особистісного зростання. Індивідуалізація робить самість центром особистості, що в свою чергу сприяє досягненню особистістю самореалізації як найвищого рівня розвитку особистості [10].

Отже, як видно з проаналізованих праць, дослідники зосереджують увагу на професійному й особистісному аспектах підготовки

майбутнього психолога-практика, здатності до самопізнання, прагнення досягнення особистісно-значущих і реальних цілей.

Професійний розвиток невіддільний від особистісного - в основі обох лежить принцип саморозвитку, який детермінує спроможність особистості робити власну життєдіяльність предметом практичного перетворення і приводить до вищої форми життєдіяльності особистості - творчої самореалізації.

Мета статті полягає у дослідженні рівня професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога в процесі виробничої практики, визначення закономірностей процесу самоактуалізації особистості, розробка психолого-педагогічних технологій, що сприяють розвитку професійно-особистісної зрілості.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. За останні двадцять років психологічна практика набула широкого соціального визнання, і зараз вже неможливо уявити функціонування багатьох сфер суспільного виробництва, сфери послуг, освіти без участі психологів. Водночас із самого початку становлення в нашій країні психології з'явилась велика кількість проблем, пов'язаних із підготовкою фахівців, здатних успішно працювати в галузі психологічної практики.

Професійна підготовка майбутніх психологів здійснюється шляхом оволодіння теорією навчання та виховання, психолого-педагогічними вміннями і навичками. Останні набуваються в процесі безперервної виробничої практики, як важливої соціально-психологічної умови професійної підготовки майбутнього фахівця. У зв'язку з цим навчання майбутнього психолога передбачає різнобічну підготовку: він має удосконалювати професійні вміння і навички роботи в реальних виробничих умовах, опанувати науками про людину, добре знати психологічні закономірності розвитку особистості та малої соціальної

групи, творчо використовувати знання в практичній діяльності. Тому майбутній психолог протягом виробничої практики вивчає особистість та малу соціальну групу, діагностує індивідуальні прояви людини та динаміку розвитку колективу і на основі отриманих даних обирає необхідні методи та прийоми психолого-педагогічної роботи.

Психологічна практика є інтегруючим і стрижневим компонентом особистісно-професійного становлення фахівця, який передбачає оволодіння різними видами професійної діяльності й формування потреби професійного самовдосконалення через самопізнання, самовизначення здобувача вищої освіти в різних професійних функціях у реальних умовах.

Теоретичний аналіз дослідження професійно-особистісної зрілості та процесу становлення майбутнього фахівця в процесі виробничої практики дав можливість виділити ряд аспектів, які необхідно дослідити з ціллю виявлення професійних уподобань, рівня сформованості сенсожиттєвих орієнтацій та типів направлення особистості психолога.

В основу експериментального етапу були покладені матеріали методик, які проводилися на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького зі студентами 4 курсу Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти, спеціальностей «Психологія» та «Соціальна робота. Психологія» (вік 19-21). Вибірка складала 55 здобувачів вищої освіти.

Процес дослідження складався з таких етапів: у першому зрізі досліджувалися професійні уподобання студентів, тип спрямованості особистості психолога, реалізація потреби в саморозвитку, стратегії самоствердження особистості; впровадження психологічного тренінгу спрямованого на розвиток професійно-значущих компонентів професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога; у другому

зрізі досліджувалися ті ж сфери розвитку компонентів професійно-особистісної зрілості майбутнього фахівця. Метою другого зрізу було визначити рівні та динаміку професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога в процесі виробничої практики.

Використані методики сприяють створенню цілісної характеристики майбутніх психологів: їх світогляд, основні якості та типи спрямованості особистості, рівень саморозвитку, і вираз внутрішнього світу студента.

Після проведення емпіричної частини роботи, в результаті статистичної обробки даних, були отримані відповідні результати сформованості особистісно-значущих якостей майбутніх психологів, готовності до саморозвитку, визначення життєвих стратегій і домінуючих цінностей. В результаті обробки методики «Діагностика спрямованості особистості психолога» була отримана порівняльна статична характеристика спрямованості особистості.

До корекційної програми переважали такі типи спрямованості як егоцентризм та прагматизм, це говорить про те, що цілі, інтереси, потреби особистості носять, переважно, егоїстичний характер і займають центральне місце в ієрархії цінностей. Спілкування з іншими людьми має, як правило, маніпулятивний і споживчого відтінку, характеризується відсутністю справжнього, непідробного інтересу до співрозмовника. Після проведення корекційної програми відбулися суттєві **зміни**: здобувачі вищої освіти обрали гуманістичний та екзистенційний тип спрямованості на протигагу прагматичному та егоцентричному. Це говорить про те, що цілі, інтереси та потреби інших людей для здобувачів вищої освіти набувають першорядного значення - гуманістичний тип спрямованості та екзистенційний тип спрямованості, який характеризується потребою у внутрішній діяльності, яка в свою чергу характеризується високим рівнем

самоаналізу, прагненням до самовдосконалення та самореалізації.

За допомогою методики - «Стратегія самоствердження особистості» ми визначали типові дії суб'єкта в тій чи іншій ситуації.

Таблиця 1

Виявлення домінуючих стратегій самоствердження особистості

Стратегія самоствердження особистості	Процентне співвідношення (до корекційної програми)		Процентне співвідношення (після корекційної програми)	
	спеціальність «Психологія»	спеціальність «Соціальна педагогіка. Психологія»	спеціальність «Психологія»	спеціальність «Соціальна педагогіка. Психологія»
Конструктивна стратегія	21.9%	18.9%	53.2%	52.6%
Стратегія самоугнетіння	26.6%	38.5%	15.4%	22.4%
Стратегія домінування	51.5%	42.6%	31.4%	25%

За результатами даної методики ми бачимо, що у здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія» після корекційної програми зросла конструктивна стратегія на 31.3%, при цьому зменшилася стратегія самоугнетіння та домінування. Це говорить про те, що здобувачі вищої освіти мають здатність до саморозкриття, самовираженню, вдало вирішують проблемні ситуації. Здобувачі вищої освіти спеціальності «Соціальна педагогіка. Психологія» після корекційної програми можуть конструктивно вирішувати проблеми, схильні до об'ґрунтованого ризику, до спонтанного прояву здібностей, в творчості - 52.6%.

Професійна підготовка майбутніх психологів здійснюється шляхом

оволодіння теорією навчання та виховання, психолого-педагогічними вміннями і навичками. Останні набуваються в процесі безперервної виробничої практики, як важливої соціально-психологічної умови професійної підготовки майбутнього фахівця. У зв'язку з цим навчання майбутнього психолога передбачає різнобічну підготовку: він має удосконалювати професійні вміння і навички роботи в реальних виробничих умовах, опанувати науками про людину, добре знати психологічні закономірності розвитку особистості та малої соціальної групи. Для здобувачів вищої освіти виробнича практика стає однією із стадій професійного становлення на етапі професійної підготовки, яка забезпечує виявлення освітніх дефіцитів теоретичної та практичної підготовки студентів та забезпечення мотивації для їх подолання, формування особистих професійних сенсів.

Такі результати указують на позитивну роль тренінгів в процесі особистісного і професійного зростання майбутніх психологів, які пов'язують теоретичні знання здобувачів вищої освіти з методами практичного самовдосконалення. Отже, слід констатувати, що такі передумови розвитку особистості, як прагнення до саморозвитку і самопізнання, вибір адекватної стратегії самоствердження і спрямованості особистості - є домінуючими в особистісно-професійному розвитку. Домінуючою сферою становлення особистості майбутніх психологів є сучасна система освіти, а також професійна діяльність.

З метою підвищення рівня професійно-особистісної зрілості і прагнення до самовдосконалення був впроваджений тренінг «Розвиток професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога». Результати тренінгу вказують на позитивну роль в процесі особистісного і професійного зростання майбутніх психологів, які пов'язують теоретичні знання здобувачів вищої освіти з методами

практичного самовдосконалення.

З метою оптимізації процесу розвитку професійно-особистісної зрілості розроблено та впроваджено у наскрізну програму виробничої практики «Щоденник студента-практиканта у системі професійної підготовки психологів», що оптимізував та удосконалив процес проходження практики та стимулював розвиток професійно-особистісної зрілості майбутнього психолога та значною мірою підвищив прагнення студентів до самоактуалізації.

Список використаних джерел:

1. Асмолов А.Г. Психология личности: Учебник / А.Г. Асмолов. - М.: МГУ, 1990. -367 с.
2. Братченко С.Л., Миронова М.Р. Личностный рост и его критерии. // Психологические проблемы самореализации личности / С.Л. Братченко, М.Р. Миронова. - СПб., 2007. - 38-46 с.
3. Зайцева Т.Б. Теория психологического тренинга / Т.Б. Зайцева. - СПб.: Речь,-М.: Смысл. 2002.-80 с.
4. Зиглер Д. Теории личности / Д. Зиглер, Л. Хьелл (Основные положения, исследования и применение). - СПб.: Питер Ком, 2000. - 608 с.
5. Куликов Л.В. Хрестоматия Психология личности / Л.В. Куликов. - М.: 2002. -324 с.
6. Маслоу А. Мотивация и личность/А. Маслоу. -СПб.: Евразия, 2001. - 230 с.
7. Мясичев В.Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека / В.Н. Мясичев // Психология отношений. Избранные психологические труды. - М.: Воронеж, 2000. - С. 15-38.
8. Немов Р.С. Психология: Учебник для студентов вузов: в 3 кн. / Р.С. Немов. - М. : Владос, 2001. - т. 1: Общие основы психологии. -686 с.
9. Рабочая книга практического психолога: пособие для специалистов, работающих с персоналом / под. ред. К.А. Абульханова, А.К. Маркова, АС Гусева и др. - М.: Издательство Института психотерапии, 2003. -12-48 с.
10. Юнг К. Сознание и бессознательное / К. Юнг. - СПб.: Университетская книга, 1997. - 174 с.

Spysok vykorystanykh dzherel:

1. Asmolov A.G. Psikhologiya lichnosti: Uchebnik / A.G. Asmolov. - M.: MGU, 1990.-367 s.
2. Bratchenko S.L., Mironova M.R. Lichnostnyi rost i ego kriterii. // Psikhologicheskie problemy samorealizatsii lichnosti / S.L. Bratchenko, M.R. Mironova. - SPb., 2007. - 38-46 s.
3. Zaitseva T.B. Teoriia psikhologicheskogo treninga / T.B. Zaitseva. - SPb.: Rech,-M.:Smysl. 2002. - 80s.
4. Zigler D. Teorii lichnosti / D. Zigler, L. Khell (Osnovnye polozheniia, issledovaniia i primeneniie). - SPb.: Piter Kom, 2000. - 608 s.
5. Kulikov L.V. Khrestomatiia Psikhologiya lichnosti / L.V. Kulikov. - M.: 2002. -324 s.
6. Maslou A. Motivatsiia i lichnost / A. Maslou. - SPb.: Evraziia, 2001. - 230 s.
7. Miasishchev V.N. Osnovnye problemy i sovremennoe sostoianie psikhologii otnoshenii cheloveka / V.N. Miasishchev // Psikhologiya otnoshenii. Izbrannye psikhologicheskie trudy. - M.: Voronezh, 2000. - S. 15-38.
8. Nemov R.S. Psikhologiya: Uchebnik dlia studentov vuzov: v 3 kn. / R.S. Nemov. - M.: Vldos, 2001. - 1.1: Obshchie osnovy psikhologii. - 686 s.
9. Rabochaia kniga prakticheskogo psikhologa: posobie dlia spetsialistov, rabotaiushchikh s personalom / pod. red. K.A. Abul Khanova, A.K. Markova, A.S. Guseva i dr. - M.: Izdatelstvo Instituta psikhoterapii, 2003. -12-48 s.
10. Iung K. Soznanie i bessoznatelnoe / K. Iung. - SPb.: Universitetskaia kniga, 1997.-174 s.

Katkova, T.A., Prokofieva, O.O. Development of professional-personal maturity of the future psychologist in the process of industrial practice. The scientific article is devoted to the theoretical study and methodological substantiation of the study of the process of formation and development of professional-personal maturity of the future psychologist at the stage of industrial practice. The problem of training psychologists in industrial practice has become especially important in connection with the large social order for this specialty and the various forms of their preparation. Person-centered approach and humanization of education determine the need to find ways to improve the process of training future professionals and develop their professional and personal maturity. Taking into account not only the personal potential of higher education applicants in accordance with the requirements of the chosen profession, but also the ability to effectively implement in direct practical activity,

can influence the efficiency of training of the future specialist and contribute to his successful professional self-realization.

The challenge is to establish a link between professional and personal growth and becoming a future psychologist in the manufacturing practice, as well as developing methods and recommendations aimed at improving the process of industrial practice in order to stimulate the process of professional and personal maturity. Thus, for future psychologists, industrial practice becomes one of the stages of professional development at the stage of vocational training, which provides the identification of educational deficits of theoretical and practical training for higher education applicants.

The development of democratization and humanization in the education system requires continuous improvement of the process of becoming a future psychologist. At the present stage of socio-economic development of society, the problem of training the future psychologist in the process of industrial practice is important, which involves the formation of him as an active subject of activity, as a mature personality with developed professionally important qualities. Therefore, industrial practice is an important component in the process of integrating theoretical knowledge into practical skills, which is an important component in the professional development of a future specialist.

Key words: *achievement motivation, personal maturity, self-development, self-actualization, professional maturity.*

Відомості про авторів

Каткова Тетяна Анатоліївна - магістр психології, старший викладач кафедри психології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,

Прокоф'єва Олеся Олексіївна - кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,

Katkova, Tetiana Anatoliivna - mahistr psykhologhii, starshyi vykladach kafedry psykhologhii, Melitopolskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Bohdana Khmelnytskoho,

E-mail: katkova963@gmail.com

Prokofieva, Olesia Alekseevna - candidate of psychological sciences, docent kafedry psykhologhii, Melitopolskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Bohdana Khmelnytskoho,

E-mail: prok.olesya@gmail.com,